

Consultationi a tua breviter respondemus, quod Monachus aliquem sacrum ordinem in apostasia recipiens, quantumlibet suo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit poenitentiam, absque dispensatione Rom. Pontificis ministrare non poterit in ordine sic suscepto.

TITULUS X.
DE HIS, QUI FILIOS OCCIDERUNT.
CAP. I.

Mulier occidens sponte filium, debet perpetuo in monasterio poenitere, si tamen timeatur de innocentia, datur, vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi.

Alexander III. Tornacen. Episcopo. (an. 1180.)

Veniens b ad nos M. mulier lacrymabili nobis confessione monstravit, quod cum de quodam filium genuisset, & ille sibi saepe turgido vultu improperasset, quod filius ejus non esset, ipsa iracundia calore ducta, eundem filium interfecit: [& inf. 1] Mandamus, quatenus eam labores inducere, ut ad aliquod monasterium transeat, in quo peccata sua perpetua poenitentia depleat. Si autem (repugnante carnis fragilitate) ad hoc induci noluerit, ei licentiam in Domino nubendi tribuas: quia tutius nobis videtur, ut in Domino nubat uni soli, quam inhoneste multos admittat.

[1 Quo comperto Comes Flandrensis, eam totam terram usque ad septennium abjurare coegit, nisi de nostra licentia remaneret. Cumque se nostro aspectui presentasset, & quod cum crucem accepisset Hierosolymam profectura nobis asseruisset, nos eam, quia in partibus illis presentia sua non posset esse utilis, sed damnosa, a Hierosolymitano itinere revocantes, ipsam f. r. duximus remittendam: presentium tibi auct.]

CAP. II.

Mulier occidens filium, propter hoc a viro separari non debet, sed alia poenitentia sibi imponitur.

Lucius III. Parisien. Episcopo. (an. 1181.)

Intelleximus c, quod M. mulier filiam parvam furore accensa diabolico jugulavit: propter quod Dominus ferre maritum ejus, & ipsam compulsi abjurare. Quia vero illam alios habere filios intimasti: mandamus, quatenus ita super hoc provideas, quod sui sceleris poenam luat, & saluti ejus, ac filiorum per tuam providentiam consulatur: & non obstante juramento, quod a viro dicitur dominus proponitur extorsisse, eam (sicut expedire videris) eidem viro restituas, ita quod filios suos libere possit, & pacifice gubernare.

CAP. III.

Se summat, ponens poenitentiam parentum, circa quos pueri reperiuntur oppressi.

Idem.

DE infantibus d autem, qui mortui reperiuntur cum patre & matre, & non apparet, utrum a patre, vel a matre oppressi sint ipsi, vel suffocati, vel propria morte defuncti, non debent inde securi esse parentes, nec (etiam) sine poena: sed tamen consideratio debet esse pietatis, ubi non voluntas, sed eventus, mortis causa fuerit, si autem eos non latet, ipsos interfectores esse, scire debent se graviter deliquisse. Quidam autem poenitentiam annorum judicant esse debere, quorum unum peragant in pane & aqua.

a Vide pra alii Henricum Boich. & Hostien. praecedenti c. citatum. b Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 50. c. 12. vid. Host. bic in summa. c Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 50. c. 25. d Cap. un. eod. tit. in 2. compil. e Vox, eos, deest in quibusdam exemplaribus.

TITULUS XI.
DE INFANTIBUS a, ET LANGUIDIS EXPOSITIS.
CAP. UN.

Infans expositus a patre, vel alio eo consentiente, vel ratum habente, hoc ipso a patria potestate liberatur. Idem in seruo, & liberto, qui ob praedictam causam liberatur a dominica potestate. Et idem juris est in praedictis languidis cujuscunque aetatis sic expositis, vel si eis alimenta denegantur: hi tamen, qui praedictis alimenta praestiterint, nullum jus in eis acquirunt.

Gregorius IX. (an. 1136.)

SI a patre, sive ab alio, sciente ipso, aut ratum habente (relegato pietatis officio) infans expositus extitit, hoc ipso a potestate fuit patria liberatur. Nam b & hoc casu in ingenuitatem libertus, & servus in libertatem eripitur, quod & de praedictis cujuscunque aetatis languidis, si expositi fuerint, vel si alicui eorum alimenta impie denegari contigerit, est dicendum. Sane qui hos suscipiunt, non possunt propter hoc in eorum personis jus aliquod vindicare.

TITULUS XII.
DE HOMICIDIO VOLUNTARIO, VEL CASUALI.
CAP. I.

Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiae seculari, ut moriatur.

In Exodo. d

SI quis per industriam e occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur.

CAP. II.

Ponit poenitentiam occidentis latronem, cum se poterat aliter liberare: si vero aliter liberare se non poterat, non tenetur agere poenitentiam, nisi ad cautelam.

Ex Poenitentiali Romano.

Interfecisti furem aut latronem, ubi comprehendi poterat absque occisione: quia ad imaginem Dei creatus est, 40. dies non intres Ecclesiam, & lanea veste indutus, ab escis, & potibus, qui interditi sunt, & a thoro, gladio, & equitatu, per illos supradictos dies abstineas. In tertia autem & quinta feria, & Sabbatho, aliquo genere leguminum, vel oleribus, pomis, & parvis pisciculis, cum mediocri cervisia utere temperate. Si autem sine odii meditatione, te tuaque liberando, hujusmodi diaboli membra interfecisti (secundum indulgentiam dico, propter imaginem Dei) si aliquid jejunare volueris, bonum est tibi: & elemosynam fac largiter. Si Presbyter eadem f fecerit, non deponatur: tamen quamdiu vivit, g poenitentiam agat.

CAP. III.

Non occiditur fur diurnus sine culpa, sed nocturnus sc.

Augustinus super Exodo.

SI perfodiens b inventus fuerit fur, & percussus mortuus fuerit, non est illi homicidium imputandum. Si autem oriatur Sol super eum, reus erit. Intelligitur ergo non pertinere ad eum homicidium, si fur nocturnus occidatur: si autem diurnus fuerit, ad homicidium pertinere. Hoc est enim quod ait: si oriatur Sol super eum, &c. quia poterat discernere, quod ad furandum, non ad occidendum venisset: & ideo non debet occidi. Hoc

a In Cod. Barb. de infantibus languidis, vel expositis. b In Cod. Barb. Nam etiam in hoc casu, &c. c Vid. Conc. Trid. sess. 14. de reform. c. 7. d Exod. 21. e Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. praeter Ant. Butr. & alios, vide Guid. Pap. decis. 121. incipit in Camera. f vid. Bernard. Diaz. in pract. crim. can. c. 88. g vivat. h Cap. 5. eod. tit. in 1. compil.

Hoc etiam in antiquis legibus secularibus (quibus ista est antiquior) invenitur, impune scilicet occidi nocturnum furem quoquo modo: diurnum autem, si se telo defenderit: jam enim plus est, quam fur.

CAP. IV.

Sub generali pollicitatione, seu promissione, etiam jurata, non venit illicitum.

Hieronymus. a

Cum juramento b pollicitus est Herodes saltatrici dare quodcumque postulasset ab eo; si ob jusjurandum fecisse se dicat, si patris matrisve interitum postulasset, faustus esset, an non? quod ergo in suis repudiatus fuit, contemnere debuit in Propheta.

CAP. V.

Homicida est, qui facit, vel dat sortilegia, vel venena sterilitatis.

Ex Concilio Guarnacien. c

SI aliquis causa explenda libidinis, vel odii meditatione, homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare, aut concipere, vel nasci soboles, ut homicida teneatur. d

CAP. VI.

In poenitentia imponenda Judex debet attendere circumstantias, ex quibus augetur, vel minuitur delictum. h. d. usque ad §. Illi autem.

Alexander III. Exonien. e Episcopo. (an. 1180.)

Sicut f dignum: (& inf. 1) Sane cum vir discretus existas, plenius nosci, quod in excessibus singulorum, non solum quantitas & qualitas delicti, sed aetas, scientia, sexus, atque conditio delinquentis sunt attendenda: & non solum secundum praedicta, sed secundum locum & tempus, quo delictum committitur, unicuique poenitentia debet indici: cum idem excessus magis sit in uno, quam in alio puniendus.

[1 Est & omni. rationi consentaneum, graves, & difficiles quaestiones ad examen Apostolicae sedis deferri: ita etiam ex ministerio nobis sollicitudinis immineat easdem quaestiones ut nobis Deus dederit solvere, & singulis a nobis consilium postulantes respondere: ut providentia Rom. Ecclesiae, qua ubique terrarum Domino disponente obtinet principatum, quaestiones solvantur, & removeatur ambiguitas de eisdem singulorum. Licet autem super quaestionibus, quam nobis tua discretio solvendas direxit, te non dubitemus providum, & circumspexitur existere: cogimur tamen ex susceptae servitutis ministerio juxta discretionem, & providentiam nostram tibi exinde respondere.]

Socians homicidam animo occidendi, licet non apponat manum, si tamen ex sua causa mors secuta est, tenetur fere pari poena cum homicida. Hoc dicit usque ad §. illi etiam. Abbas Sic.

§. 1. Illi autem g, qui animo occidendi, feriendi, aut capiendi illum sanctum, & reverendum virum quondam Cantuar. Archiep. citra manuum injectionem se fatentur venisse, si de illa captione mors ejus secuta fuisset, pari poenitentia, vel fere pari existerent puniendi.

Qui sociat homicidam tantum animo prohibendi, ne impediatur, tenetur paulo minori poena. h. d. usque ad §. qui vero.

§. 2. Illi etiam, qui non ut ferirent, sed ut percussoribus opem ferrent, si forte per aliorum violentiam impediuntur, paulo minori debent poena mulctari: quia cum scriptum sit: Qui potuit hominem liberare a morte, & non liberavit, cum occidit: constat ab homicidii reatu immunes non esse, qui occisoribus opem contra alios praestare venerunt: nec caret scrupulo societatis occultae, qui manifesto facinori a defuit obviare.

a Super Matthaeum, c. 14. refert Burch. l. 11. decret. cap. 16. 170 p. 12. c. 73. b Cap. 6. eod. tit. in 1. comp. c Guarnacien. sed Burch. l. 17. decr. c. 57. tribuit Conc. Vvorm. c. 30. habetur cap. 13. eod. tit. in 1. compil. d tenetur. e Exonien. f Cap. 7. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 35. cap. 1. g Ut sequentia aperius intelligantur, observandum est Thomam Cantuarien. Archiepisc. circa annum 1171. sub Alexand. III. crudeliter occisum.

Inciens alium ad homicidium, mitius punitur quam homicida: secus autem, si incitavit ad certum homicidium: nam eo securo, tenetur ut homicida. h. d. usque ad §. Hi quoque.

§. 3. Qui vero se afferunt animum Regis inflammasse ad odium, unde homicidium fuit secutum; dure & aspere, sed non ita severe sunt puniendi, nisi forte Regem ipsum ad illud homicidium suis suggestionibus provocassent.

Custodientes sarcinas occidentium, scientes eos esse sicarios, non sunt immunes a poena homicidii. hoc dicit usque ad §. Eos insuper. Abbas.

§. 4. Hi quoque non sunt b a culpa liberi, nec a poena debent esse immunes, qui licet fuerint illius machinationis ignari, tamen eis, quos sicarios esse sciebant, in sarcinis custodiendis ministerium praebuerunt.

Occupans bona occisi, non per hoc tenetur de homicidio: & non sufficit occupanti, quod erogat illa pauperibus, cum poterit restituere eis, quorum constat fuisse. hoc dicit usque ad §. Illis praeterea. Abbas.

§. 5. Eos insuper, qui dicuntur illius sancti viri, & suorum post mortem ejus spolia occupasse, si nihil aliud in tanto facinore commiserunt, a poena mortis ejus arbitramur esse immunes: sed quae occupant, eis, quorum fuerunt, tenentur in integrum restituere, si habent in facultatibus unde possint ea reddere: & ipsi ex hoc moderata est poenitentia injungenda: quia licet quaedam ex his, quae occupaverunt, fateantur se pauperibus erogasse, non tamen aliena, cum ipsa potuissent eis, quorum fuerint e, restituere, debuerunt pauperibus erogare.

Participantes interfectores in excommunicatione, diversimode puniuntur, juxta modum participationis. h. dicit usque ad §. Clericos. Abbas.

§. 6. Illis praeterea, qui sola excommunicatorum participatione se reos esse cognoscunt, considerata temporis mora, quo in eadem nequitia perdurarunt, & inquisito, si eis timore, vel affectione communicaverint scienter, vel ignoranter, est poenitentia indicenda.

In isto §. usque ad fin. ponitur poenitentia Clericorum praesentium praedictae morti auxilium, consilium, vel favorem. hoc dicit Abbas Siculus.

§. 7. Clericos autem d, quos constat armatos interfuisse tanto facinori, & illos, qui consilium dederunt, ut sanctus e vir caperetur, perpetuo non solum ab altaris ministerio deponendos censemus, sed etiam quod in Ecclesiis nullo unquam tempore lectiones legant, vel responsoria in choro separatim cantent: sed in Psalmis apud Deum de commisso fatagant veniam impetrare: insuper in districto claustrato Monachorum, vel Canonicorum regularium (si fieri potest) sunt recludendi, ita quod usque ad septennium, vel quinquennium debeant ab Ecclesiarum introitu coerceri.

CAP. VII.

Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam relictam, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.

Idem. (an. 1180.)

Presbyterum f, qui quendam puerum intuitu disciplinae percussit in capite, cum post paucos dies exspirasset, tam ab omni altaris ministerio debet perpetuo removeri, quam ab officio Sacerdotali deponere, si ex ipsa percussione interiit, vel aliam infirmitatem incurrerit, de qua nocetur exspirasse.

CAP.

a Hic in plerisque Cod. adest distinctio, non: quam abesse oportere & sententia hujus loci, & vetera indicant exemplaria. b fuerunt. c fuerunt. d Vid. Bernard. Diaz. in pract. crimin. can. cap. 88. e dicitur: f Cap. 8. eod. tit. in 1. compil. g Conc. Lat. part. 26. c. 7.

CAP. VIII.

Homicidium casuale imputatur ei, qui dedit operam rei illicitae, vel etiam licitae, secundum alium intellectum, si non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit.

Idem Cusentin. Archiepiscopo. (an. 1180.)

Continebatur a in literis tuis, quod cum Diaconus praesentium lator, & quidam alii Clerici a vineis Ecclesiae opere consummato redirent, levandi laboris gratia, quendam ludum imitati viatorum, baculos suos studebant jacere in directum, & alter alterius fustem ferire: cujus ludi solet esse conditio, ut qui alterius baculum percuteret, quasi victor pro equo alio uteretur: sed praefati Clerici equitandi licentia non utentes, sola erant iactatione contenti. Quidam autem Laicus, cum baculum ejusdem Diaconi percussisset, incautus in eum equitaturus insiliit: & sic ac falce illius Diaconi, qua erat accinctus, mortale vulnus accepit, de quo post dies octo expiravit. Ideoque mandamus, quatenus eundem Diaconum sine licentia Romani Pontificis ad superiorem gradum non ascendere, vel in Diaconatus officio nullo unquam tempore ministrare permittas, sed eum dispensative ministrare in Subdiaconatus officio patiaris.

CAP. IX.

Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.

Idem Exonien. Episcopo. (an. 1180.)

Lator praesentium P. Clericus nobis proposuit, quod cum quadam die casu cum quodam Clerico luderet, contigit, quod ille projecit istum ad terram: cujus cultellus, quem ad latus suum habebat, in alterum incidit, & fortuito casu occubuit vulneratus. Ideoque mandamus, quatenus si ita res se habuit, & alia iusta causa non impedit, praedictam P. libere permittas ad sacros ordines promoveri.

CAP. X.

Is, ex cuius opera illicita sequitur homicidium, irregularis efficitur.

Idem Abbati S. Benedicti de Vebia. e (an. 1180.)

Suscipimus fliteras tuas, per quas cognovimus, quod cum lator praesentium in custodia cujusdam domus cum altero fratre maneret, ingredienti de nocte quidam latrones ad eos, turpiter ipsos in personis affligere, & denudare vestimentis propriis praesumpserunt: in quos isti resumptis viribus insurgentes, ligaverunt illos, & detinere usque ad notitiam capituli voluerunt. Cum autem iste rem ad tuam audientiam perlaturus, ligatos eos in fratris sui custodia dimisisset, & fures se solvere niterentur, frater illis (ne ipse ab eis interimeretur) occidit. Verum q quoniam expediebat potius post tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere iacturam, quam pro conservandis vilibus rebus, & transitoriis tam acriter in alios exardescere, abstineat iste humiliter ab altaris ministerio, & uterque peccatum suum ad arbitrium tuum studeat expiare: constet enim eos contra mansuetudinem Ecclesiasticam ex utriusque ope interemptos.

CAP. XI.

Dans causam homicidio irregularis est.

Idem Lucen. Episcopo. (an. 1180.)

De caetero h noveris, quod Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non videtur ad Sacerdotium promovendus.

a Cap. 9. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Later. sub Alex. III. p. 26. c. 12. b iactatione c Diaconem, in antiq. d C. 10. eod. tit. in 1. compil. e Vebia. al. Nebia. f Cap. 11. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Later. p. 50. cap. 27. g Ex hoc S. colligitur aperte, non licere Clericis occidere latrones pro rebus conservandis. vide Ias. in l. ut vim. ff. de iust. & jur. h C. 12. eod. tit. in 1. compil.

CAP. XII.

Homicidium casuale imputatur ei, qui dedit operam rei licitae, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.

Clemens III. (an. 1190.)

Ad audientiam a Apostolatus nostri pervenit, quod cum quidam Presbyter volens corrigere quendam de familia sua, cingulo, quo cingi solebat, ipsum verberare tentaret, contigit, quod cultellus de vagina, qua cingulo adhaerebat, elapsus, eum in dorso aliquantulum vulneravit: postmodum vero cum ille vulneratus aliquamdiu vixisset, & convalescisset a vulnere, alia b graviore (ut dicitur) infirmitate percussus, viam est universa carnis ingressus. Quia vero utrum occasione vulneris decessisset, dubium habetur: tuae discretioni duximus respondendum, quod cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem, te convenit injungere Presbytero memorato, ut in sacris ordinibus non ministret, & eidem injuncta poenitentia congruenti, sibi poteris concedere, ut minoribus ordinibus sit contentus. Si vero ille ex alia infirmitate obierit, poterit (sicut erat solitus) divina officia ministrare.

CAP. XIII.

Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitae, nec fuit in culpa.

Innocentius III. Episcopo e Lingon. (an. 1213.)

Dilectus filius A. d Capellanus proposuit, quod cum quadam corporis molestia gravaretur, ut comedendi appetitum aliquantulum excitaret, equum, quem nutiebat, ascendit: qui cum bene non pareret habentis, sed praeter sefforis arbitrium saltibus lasciviret, ipse [ut ejus refrenaret impetum] freno vim intulit, equumque calcariibus stimulavit: cumque fracto freno equus proprio arbitrio relicto curreret festinanter, quaedam mulier veniens ex obliquo infantulum bajulans obviavit: in quam equus irruens [procul abjecto seffore] puerum praedictum oppressit. Ideoque mandamus, quatenus si est ita, cum idem Capellanus nec voluntate, nec actu homicidium perpetravit, nec dedit operam illicitae rei, non impediatis, quo minus divina possit officia celebrare.

CAP. XIV.

Summatur ut sup. cap. prox.

Idem Meten. e Episcopo. (an. 1213.)

EX literis f tuae Fraternitatis accepimus, quod cum H. Presbyter scenum vellet de curru deponere, peticam superius alligatam projecit in terram: & eum sono insisteret deponendo, quidam puerum quendam juxta currum reperit semivivum, in quo praeter modicum livoris in fronte nihil inveniri potuit laesionis. Nos autem ab eodem quaesivimus Sacerdote, si priusquam jaceret peticam, circumspexisset sollicite, an aliquis esset circa currum: qui quod diligenter circumspexit g, asseruit, sed, quod vidisset aliquem, denegavit. Ad te igitur remittentes eundem, mandamus, quatenus si res ita se habet, nisi circa eundem grave scandalum sit exortum, vel tanta labore infamia, quod deficiente accusatore oporteat eidem canonicam purgationem indicij, ipsum libere permittas exequi officium Sacerdotis.

CAP. XV.

Summatur etiam ut sup. eod. cap. dilectus.

Idem Bisuntinen. Archiepiscopo. (an. 1213.)

EX literis b tuae Fraternitatis accepimus, quod quidam Monachus ad deponendam de campanili campanam subserviens, quia quoddam lignum corruit ipso movente, quendam puerum oppressit, & occidit.

Quo a C. 1. eod. tit. in 1. comp. b Dicitio, alia, deest in antiquioribus exemplaribus, & in vet. comp. c Lugonens. al. Lugdunen d C. 1. eod. tit. in 1. comp. e Meten. al. Aneten. f C. 2. eod. tit. in 2. comp. g circumspexisset. h C. 3. eod. tit. in 3. comp.

Q lauo circa mandamus, quatenus si Monachus ipse rem necessariam agebat, & utilem, & in loco, per quem aliquem d ansire non crederet, vel ibidem existere, vel etiam illuc e consuetudine venire, quando lignum movisse dignoscitur, satis poterit, praesertim in monasterio, ad altiores ordines promoveri.

CAP. XVI.

Summatur ut sup. eod. cap. dilectus.

Idem Episcopo Paduano. (an. 1213.)

I. Significasti nobis a, quod cum F. Clericus equitaret, equus, cui insidebat, tam se, quam ipsum projecit in aquam: unde Clericus ipsum graviter calcariibus stimularit: equus vero cum existeret bucca durus, praeter voluntatem sefforis raptus in cursum, quendam b mulierem, quam obviam habuit, ex improviso pedibus interfecit. Cumque nos ab eodem Clerico fecissemus inquiri, utrum equi vitium prius scivisset, illud asseruit se ignorasse. Ideoque mandamus, quatenus si ita est, ad cautelam injungas eidem poenitentiam competentem: qua peracta non impediatis, quo minus in susceptis ministret ordinibus, & ad majores valeat promoveri.

CAP. XVII.

Non censetur homicidia is, qui prohibente, & causam non dante, a consanguineis homicidium committitur.

Idem.

Petrus Diaconus o & Monachus sancti Joannis de Puna, sua nobis insinuatione monstravit, quod cum ipsum quondam in seculari habitu in Ecclesia de Rigelo d beneficium obtinentem, Abbas illius Ecclesiae eodem beneficio spoliasset: cognati, & amici ejus irati plurimum, & commoti, nocte quadam in domo Diaconi convernerunt, & coena facta dicebant, quod vindictam volebant sumere de Abbate: inhibiti autem expresse ab eodem Diacono, ne Abbatem occiderent, aut aliquid sibi facerent, unde ordinis sui discrimen incurrerent, & animae detrimentum: nihilominus irruerunt in eum, & plagis impostis abierunt semivivo relicto, qui post dies aliquot e expiravit: (& inf. 1) Quocirca mandamus, quatenus si praemissa noveris veritate subnixta, sapiedito Diacono, non solum in Diaconatus officio ministrare, sed etiam ad ordinem Presbyteratus ascendere (si aliud canonicum non obtulerit) liberam concedas auctoritate Apostolica facultatem, praesertim si super hoc non fuerit resperis infamia: cum ei non debeat imputari, quod contra prohibitionem ejus expressam, eo causam vel occasionem non dante, ausu sacrilego fuit ab ipsius consanguineis attentatum.

[Ab illo autem tempore usque hodie praedictus Diaconus, de hoc quod contigerat, tristis effectus, ab administratione cessavit, & nondum expleto biennio, habitum induit Monachalem. Unde a nobis suppliciter petiit edoceri, utrum posset in officio Diaconi ministrare, & si hoc ei liceat, an possit promoveri ad majorem ordinem: licet autem, si praemissis veritas suffragatur, praefatus Diaconus super Abbatis inuitu non videretur esse culpabilis, quia tamen bonorum mentium est, ibi culpas agnosce, ubi culpa non est, quod ab administratione officii propria voluntate se suspendit, vel habitum induit regularem, sibi non ad peccatum adscribimus, sed ad meritum reputamus.]

CAP. XVIII.

Irregularis censetur, qui alium lethaliter percussit, licet ab aliis fuerit exinctus: idem si apparet, an lethaliter, si etiam percussus ab aliis obit, & non apparet ex cuius vulnere decesserit: idem est, si percussus non lethaliter, si animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percussus expiravit. h. d. notabiliter Abbas.

Idem Abbati S. Trinitatis de Merdemberg. f (an. 1214.)

a C. 4. eod. tit. in 3. comp. vide citatos in c. dilectus sup. eod. tit. b al. mulierem quendam obviam habuit, quam ex improviso, & c. sed lectio quam retinimus, planior est. c C. 1. eod. tit. in 4. comp. d Rigelo, e aliquos. f Mald. al. Maldon. al. Malebreon.

II. Significasti nobis, quod cum quidam maleficus ingressus Ecclesiam Eucharistiam cum altarium ornamentis, & libris Ecclesiasticis extra Ecclesiam asportasset, L Presbyter Ecclesiae Canonicus regularis praefatum iniquitatis filium fossorio arrepto percussit: sed si ad mortem fuit ictus hujusmodi, tu & ipse penitus ignoratis: quem parochiani Ecclesiae videntes ornamenta Ecclesiae asportantem, arreptis gladiis, & fustibus in eodem loco protinus occiderunt: [& inf. 1] Nos in praemisso casu credimus distinguendum, utrum constare possit, quod praefatus Sacerdos non infixit b percussione lethalem, de qua, si aliorum non fuissent vulnera subsecuta, percussus minime interisisset, & si percussor voluntatem non habuit occidendi, neque ipsius studio, consilio, vel mandatu processerint alii contra illum. Et quidem si hoc ita se habet (quod forsitan ex eo posset ostendi, si certa apparuisset percussio, ab eodem inflicta tam modica, & tam levis, in ea parte corporis, in qua quis de levi percussus non solet ad mortem, ut peritorum iudicio Medicorum talis percussio assereretur non fuisse lethalis) cum de caeteris credendum sit ipsi, qui non accusatur, vel denunciatur ab aliquo, sed per seipsum consilium appetit salutare, post poenitentiam ad cautelam injunctam, in Sacerdotali poterit officio ministrare, maxime religionis accedente favore, cum sit Canonicus regularis, & sine omni scandalo possit Sacerdotale officium celebrare. Quod si discerni non possit, ex cuius ictu e percussus interit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi Sacerdos: & si forte homicida non sit, a Sacerdotali officio abstinere debet: cum in hoc casu cessare sit tutius, quem temere celebrare, pro eo, quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur: (& inf. 2) Si vero [quemadmodum perhibetur] Sacerdos iste prius ab illo percussus sacrilego, mox eum cum ligone in capite repercutit: quamvis vim vi repellere omnes leges, & omnia jura permittant: quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatae tutelae, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam: non videtur idem Sacerdos a poena homicidii penitus excusari: tum ratione instrumenti, cum quo ipse d percussit, quod cum grave sit, non solet levem plagam inferre: tum ratione partis, in qua fuit ille percussus, in qua de modico ictu quis lethaliter solet laedi.

[1 Praefatus vero L. de sua salute praecogitans, evolutis anno sub titulo confessionis tibi rei ordinem revelavit, pro quo nobis humiliter supplicasti, ut cum eo misericorditer ageve dignareremur. Licet autem contineatur in cautione, quod si quatuor homines, aut duo vel etiam plures contra unum hominem virati fuerint, & ab his mortuus fuerit vulneratus, quicumque illorum illi pagam imposuerit, homicida secundum instituta canonum iudicetur: quod tamen in alio capone dicitur de Presbytero, qui Diaconum equitatem percussit, & ipse cadens ex equo cervice fracta interit: quod si non ad mortem percussus est incaute agente Presbytero, competens poenitentia est indicenda, ita quod aliquanto tempore a Missarum solenniis ad Sacerdotale officium revertatur. Quod si veraciter qualicumque percussione Presbyteri mortuus est Diaconus, nulla ratione more Sacerdotis permittendus est ministrare, etsi voluntatem non behuerit occidendi.]

[2 Utrum autem de his simile sit sentiendum, quorum unus, sed quis omnino nescitur, homicidium perpetravit, si forsitan ad sacros ordines recipiendos praesentetur, utrum omnes sine pariter reprehendendi, cum discerni non possit, qui debeant culpabiles iudicari,]

a Cap. 2. eod. tit. in 4. comp. Covarruv. in Clem. si furiosus, de homicid. in 2. p. velle. §. 2. vers. sed primo hac eadem ratione. & Ant. Gomezius tom. 3. var. resolut. de homicid. num. 36. Conc. Trid. sess. 14. de refor. c. 7. b infixit. c V. d. Jul. Clarum 5. sent. §. homicidium. vers. alia etiam est defensio, d ipsum.

cari, diligens investigator advertat, quamvis hic casus sit ab illo valde diversus.

CAP. XIX.

Religiosus chirurgiam exercens, si ex ea mors sequitur, irregularis est, etiamsi sit peritus & diligens, & hoc fecerit causa pietatis: sed cum eo post satisfactionem misericorditer dispensari potest. h. d. usque ad §. Ad ultimum.

Idem. a (an. 1214.)

Tua nos b duxit Fraternitas consulendos: [& infra.] Quævisisti, quid sit de quodam Monacho sentendum, qui credens se quandam mulierem a gutturi tumore curare, ut chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit, & cum tumor aliquantulum resedisset, ipse mulieri præcepit, ne se vento exponeret ullo modo, ne forte ventus subintrans gutturis apertionem, sibi causam mortis inferret: sed mulier (ejus mandato contempto) dum messes colligeret, vento se exposuit incaute, & sic per apertionem gutturis sanguis multus effluxit, & mulier diem ultimum sic finivit: utrum videlicet cum prædictus Monachus sit Sacerdos, liceat ei Sacerdotale officium exercere? Nos igitur Fraternitati tuæ respond. quod licet ipse Monachus multum e deliquerit officium alienum usurpando, quod sibi minime congruebat: si tamen causa pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemque studuit, cum debuit, diligentiam adhibere, non est ex eo, quod per culpam mulieris contra consilium ejus accidit, adeo reprobandus, quod non post satisfactionem condignam cum eo misericorditer agi possit, ut divina valeat celebrare: alioquin d interdicenda est ei Sacerdotalis ordinis executio de rigore.

Qui Judici seculari dedit inter signa furis, a quo fuit vulneratus, irregularis non est, licet ille postmodum occidatur. Abbas Siculus.

§. 1. Ad ultimum fuit ex parte tua propositum, quod quidam Scholasticus, metuens, ne latrones in hospitio suo essent, de strato confurgens, reperit ibi furem: qui non solum ipsum Scholasticum prostravit ad terram, sed pene ad mortem vulneravit eundem: [& infra. 1] Mane itaque Scholasticus latronem quæsi verunt eundem, quem vulnerarum inventum potestati Vincentiæ e tradiderunt: coram quo constanter negavit, quod præmissa minime perpetravit. Unde præfata Potestas ad eundem Scholasticum nuncios destinavit, ut exponeret, si qua sciret de fure prædicto, vel traderet inter signa f: qui cultrum, quem ipsi latroni abstulerat, & forulares ab eodem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat, ne pedum strepitus audiretur, nunciis tradidit memoratis, super eodem facto se nihil amplius intromittens. Potestas igitur receptis talibus inter signis, latronem ipsum apparitoribus suis tradidit puniendum: qui sibi amputaverunt virilia, & oculos eruerunt, latro vero ira & dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum, & sic de medio est sublatus. Unde per nostrum oraculum postulas edoceri, utrum præfatus Scholasticus ad sacros valeat ordines promoveri? Nos igitur inquis. t. t. r. quod si præfatus Scholasticus dignis meritis adjuvatur, propter præscriptum eventum a susceptione sacrorum ordinum nullatenus est arcendus.

[1 Scholasticus vero provocatus ab illo, vim vi incontinenti repellens, extracto latroni gladio eundem servato juris moderate percussit, qui perterritus fugam quantocius potuit arripere, maturavit.]

CAP. XX.

Qui dat causam abortioni, homicida est, si conceptum erat vivificatum animal rationale: alias secus.

a In Cod. Barbarie: Idem Episcopo Placen. b Cap. 3. eod. tit. in 4. compil. c Distio, multum, deest in manuscr. exemplarib. d Alioquin interdicta est ei, &c. e Vicentia: f Interdigna, ut infr. inter signis.

Idem Prioribus, & fratribus Carthusien. a (an. 1214.)

Sicut b ex literarum vestrarum tenore accepimus, cum quidam Presbyter vestri ordinis, qui prius fuerat niger Monachus, quandam mulierem prægnantem, cum qua contraxerat consuetudinem inhonestam, & qua assererat se concepisse ex e eo, per zonam arripuerit quasi ludens, ipsa per hoc sic se asseruit esse læsam, quod occasione hujusmodi d abortivit: propter quod idem Presbyter proborum virorum usus consilio, seipsum duxit ab altaris ministerio sequestrandum: [& infra. 1] Nos vero devotioni vestra insinuatione præsentium respondemus, quod si non dum erat vivificatus conceptus, ministrare poterit, alioquin debet ab altaris officio abstinere.

[1 Quare nobis humiliter supplicastis, ut cum eo agere misericorditer dignemur.]

CAP. XXI.

Non imputatur Clerico civiliter justitiam petenti de Laico, si Judex in Laicum exercet vindictam sanguinis.

Idem S. Episcopo. (an. 1214.)

Postulasti: [& infra.] Quævisisti præterea, utrum contra quosdam contempta excommunicationis sententia debitas Ecclesiis decimas subtrahentes, tibi regiam implorare liceat potestatem, cum ad solutionem ipsarum vix absque sanguinis effusione valeant coartari? Ad quod e respond. quod si te hujusmodi querimoniam simpliciter deponente, Rex (cui ad bonorum laudem, vindictam vero malorum, gladius est commissus) in eisdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatem, eorum erit dicitur [aut f malitiæ] imputandum.

CAP. XXII.

Homicidium casuale non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiamsi ad cautelam ventam vulsulerit.

Honorius III. Episcopo Eboracensi. g (an. 1214.)

Exhibita h nobis I. Clerici confessio patefecit, quod cum in puerili esset constitutus ætate, cum quibusdam coætaneis suis ludens, & insequens unum ex illis, lapidem post eum non animo lædendi, sed timorem incutiendi projecit: qui licet ex projecto i lapide percussus non fuerit, neque tactus, ad aium tamen lapidem corruens, & caput offensus, tum propter imperitiam medicantis, tum propter patris incuriam, qui laboribus & sudoribus ipsum exposuit, expiravit. Quia vero dictas Clericus, ut mitigaretur dolor patris defuncti, veniam super hoc postulavit ab ipso, tu eum a sacrorum ordinum susceptione repellis: quanquam idem defuncti pater in extremis laborans, tibi & Presbytero, cui suam aperuit conscientiam, confessus fuerit, & præstito firmaverit juramento, nihil ipsum in morte filii sui (prout sibi constiterat) commississe. Quare idem Clericus postulavit a nobis, ut cum de illius obitu læsam non habeat conscientiam, dignemur agere misericorditer cum eodem.

Quocirca mandamus, quatenus si constiterit ita esse, ipsum propter hoc a receptione sacrorum ordinum non repellas.

CAP. XXIII.

Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam reo licitæ, nec fuit in culpa.

Idem Episcopo, & Capitulo Venetæ. (an. 1214.)

Johannes Sacerdos x humili nobis insinuatione monstravit, quod cum pullaret campanas, ut signo dato conve-

a Carthusia. al. Carthusien. ordinis, in Cod. Barbat. b C. 4. eod. tit. in 4. compil. c al. ab eo. d hujus. e al. ita: ad quod breviter respondemus. Rom. c. 13. f Hec duo verba, aut malitiæ, desunt in antiq. exempl. g Ebraicæ. al. Ebroicæ. h Vid. Tabiensem, verbo irregularitas. 3. §. 4. Sylvestrum, verbo homicidium. 2. q. 20. i eo projecto, in recentioribus, contra veterum fidem. k Vid. Joannem de Anania, & citatos supr. eod. tit. cap. ex literis. lib. 2.

conveniret populus fidellum ad divina, cadens tintinnabulum percussit quendam puerum coram eo, qui (cum vulnus esset mortale) decessit. Nos igitur attendentes, quod dicto Sacerdoti, qui dabat operam rei licitæ, nihil potuit imputari, si casus omnes fortuitos non prævidit: discretioni vestra mandamus, quatenus si constiterit ita esse, dictum Sacerdotem Sacerdotale officium exequi permittatis.

CAP. XXIV.

Clericus pugnando etiam contra inimicos fidei Catholice, si quandoque percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia, a ministerio altaris abstinere debet.

Idem Pelagio Presbytero. a (an. 1214.)

Pretio tua nobis exhibita continebat, quod cum inimici Dominice Crucis, ac blasphemii nominis Christiani, castrum quoddam, in quo morabaris, graviter invassent: exeuntibus inde habitatoribus, tam Clericis quam Laicis, contra eos, ac b invicem confligentibus, hincinde occisi quamplurimi extiterunt. Unde cum pro eo, quod aliquos percussisti, irregularitatem metuis incurrisse: Mandamus, quatenus si de interfectione cujusquam in illo confictu tua conscientia te remordet, a ministerio altaris abstinere reverenter: cum sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare.

CAP. XXV.

Idem dicit quod cap. Joannes, sup. eod. & tantum ponit diversitatem in facto.

Gregorius IX. (an. 1236.)

Quidam c (ut asseris) ad ædificationem Ecclesiæ in adiutorium a Presbytero evocatus, ruens cum laqueari, quod idem Presbyter solvere nitebatur, hac occasione rebus est humanis exemptus: [& inf.] Attendentes igitur, quod Sacerdos ipse dabat operam licitæ rei, studuit etiam quam debuit diligentiam adhibere, circumstantibus (quibus periculum imminere) ita tempestive, & alta voce præmonitis, quod & intelligere, & fugere potuerunt: Inquit. tuæ taliter respondemus, quod ob hanc causam, vel quia omnes casus fortuitos (qui prævideri non possunt) forsitan non prævidit, non debet quoad officium, vel beneficium impediri.

TITULUS XIII.
DE TORNEAMENTIS.

CAP. I.

Torneamenta fieri non debent: & vulnerato in eis conceditur poenitentia: sed si moritur, denegatur ei sepultura Ecclesiastica, si accessit animo pugnandi: secus si accessit alia causa, utputa ut debita sibi exigeret. h. d. cum cap. seq.

Ex Concilio Lateran. d (an. 1179.)

Felicis e memorie Innocentii, & Eugenii prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, detestabiles illas nundinas vel ferias, quas vulgo torneamenta vocant, in quibus milites ex condicto convenire solent, & ad ostentationem virium suarum, & audaciæ temere congregari, unde mortes hominum, & animarum pericula sæpe proveniunt, fieri prohibemus. Quod si quis eorum ibi mortuus fuerit, quamvis ei poenitentia poenitentia non negetur, Ecclesiastica tamen cateat sepultura.

CAP. II.

Idem dicit quod in superiori cap.

a al. P. Presbytero. b al. & ita invicem. c Præter Doctores vide hic citatos in e. ex literis. lib. 2. sup. eod. tit. d Concil. Later. sub Alex. III. cap. 20. referitur in Panorm. lib. 1. tit. 11. si. ve c. 148. e Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. vid. Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 19. consule B. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. argumentum.

Tom. II.

Alexander III. Anasen. Episcopo. (an. 1170. Roma.)

Audientiam nostram a noveris pervenisse, quod cum quidam ad locum deputatum torneamenti causa requirendi debita accessisset: [& inf. 1] Nos attendentes, quod his tantum Ecclesiastica sepultura debeat interdici, qui ad torneamenta animo id faciendi tantum accedentes, decedunt ibidem: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si tibi constiterit, quod ad prædictum torneamentum non animo ludendi, sed percipiendi credita pervenisset, licet ibi fortuito casu obierit, corpus ejus dispensatione b Ecclesiasticæ tradi facias sepulturæ, maxime si Dominicum corpus susceperit, & sacri olei fuerit unctio perunctus.

[Accidit, ut violenter & inconsiderate ab equo, in quo insidebat, super eum cadente compressus mortuus est, sed prius Dominicum corpus susceperit, & sacri olei perunitione unctus est. Verum pro eo quod in torneamenti mortem accepit, a sepultura fidelium prohibetur.]

TITULUS XIV.

DE CLERICIS PUGNANTIBUS IN DUELLO.

CAP. I.

Clericus iniens duellum, sive obtulerit, sive susceperit, deponendus est: poterit tamen Episcopus cum eo dispensare, si mors, vel mutilatio membri non sit inde secuta.

Alexander III. (an. 1172. Roma in Campaniam.)

Porro c si Clericus alicui sponte duellum obtulerit, vel oblatum susceperit, sive victor, sive victus fuerit, de rigore juris est merito deponendus. Sed quantumcumque ejus in hoc gravis sit, & enormis excessus, evadere potest depositionis sententiam, si cum ipso suus Episcopus duxerit misericorditer dispensandum, dummodo ex ipso duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit subsequuta.

CAP. II.

Irregularis est Clericus, non solum si ipse interficit per se, sed etiam si pugil ab eo datus adversarium occidat, nec excusetur consuetudo: poterit tamen cum eo circa beneficium habendum dispensari.

Celestinus III. d (an. 1195.)

Henricus e Presbyter nobis humiliter intimavit, quod cum Laicum quendam super furto in seculari placito convenisset, quia testes sui defecerunt, pugilem secundum pravam terræ consuetudinem introduxit, qui eum usque adeo ictibus vulneravit, quod coactus est expirare. Quia igitur super hoc nos consulere voluisti, ambiguitatem tuam responso hujusmodi removemus, quod tales pugiles homicidæ veri f existunt: nec prædictus Sacerdos, licet non ipse, sed alius pro eo in duello pugnaverit, debet in sacris ordinibus ministrare, sicut tradunt sacrorum canonum instituta. Homicidium autem, tam facto, quam præcepto, sive consilio, aut defensione non est dubium perpetrari: poterit tamen cum eo circa habendum beneficium misericorditer dispensari.

TITULUS XV.
DE SAGITTARIIS. g

CAP. UN.

Excommunicandus est sagittarius, & ballistarius contra Christianos. h. d.

T t

Inno.

a C. 1. eod. tit. in 2. comp. adde citatos in c. præced. & c. 1. sup. de corpore virginitatis. b al. dispensative. al. ita. dispensatione Ecclesiæ tradi facias. Hanc lectionem agnoscit Hostiensis, quam etiam vetustiores aliquot codices præferunt. c Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. d al. Clemens tertius. e Cap. 1. eod. tit. in 2. comp. vid. Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 19. f al. vere, sed in recentioribus. g Sagittariis, & Ballistariis in Cod. Barbat.